

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania I.W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w N.
o wypłatę wyrównania renty rodzinnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 19 grudnia 2018 r., oddalił apelację I.W. od wyroku Sądu Okręgowego w N. z dnia 25 sierpnia 2016 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w N. z dnia 23 lutego 2016 r. odmawiającej wyrównania renty rodzinnej za okres od dnia 1 kwietnia 2008 r. do dnia 30 września 2010 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją organu rentowego z dnia 30 września 1998 r. przyznano rentę rodzinną rodzeństwu K. i R.W. oraz ich siostrze I.W.. Decyzja ta była skierowana do ich przedstawiciela ustawowego - matki O.W. Do niej też były kierowane wszystkie kolejne decyzje w tej sprawie.

Pismem z 20 grudnia 2002 r. organ rentowy pouczył K.W., że świadczenie winno być wypłacane osobie pełnoletniej, może jednak wskazać inną osobę do jego wypłaty. Uprawniony w odpowiedzi wskazał matkę jako osobę do wypłaty renty

rodzinnej. K.W. był studentem. Planowo miał je ukończyć w dniu 30 września 2010 r., lecz studiował tylko do 5 marca 2008 r. O tym fakcie nie poinformowano pozwanego. W dniu 30 listopada 2010 r. organ rentowy otrzymał informację z uczelni, że K.W. był studentem do dnia 5 marca 2008 r. Od dnia 1 kwietnia 2008 r. jedyną osobą uprawnioną do renty rodzinnej była wnioskodawczyni I.W.

Sąd Okręgowy dalej ustalił, że decyzją z dnia 3 grudnia 2010 r. organ rentowy zobowiązał K.W. do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej w kwocie 13.752 zł za okres od dnia 1 kwietnia 2008 r. do dnia 30 września 2010 r. oraz odsetek w kwocie 2.455,30 zł. Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2011 r. (IV U [...]) Sąd Okręgowy w N. zmienił powyższą decyzję i stwierdził, że K.W. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Sąd ustalił bowiem, że nie został on prawidłowo pouczonej przez organ rentowy o okolicznościach powodujących ustanie prawa do renty rodzinnej.

W tej sytuacji pozwany decyzją z 1 czerwca 2011 r. zobowiązał O.W. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń przez K.W. za okres od dnia 1 kwietnia 2008 r. do dnia 30 września 2010 r. Sąd Okręgowy w N. oddalił odwołanie O.W. od tej decyzji a Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z 10 października 2012 r. (III AUa [...]), oddalił jej apelację od powyższego wyroku.

W dniu 2 lutego 2016 r. I.W. (dalej także jako ubezpieczona) złożyła wniosek o wypłatę na jej rzecz niewypłaconej części renty rodzinnej, należnej po zmarłym ojcu, za okres od dnia 1 kwietnia 2008 r. do 30 września 2010 r. Wnioskodawczyni wskazała, że niedopłata świadczenia na jej rzecz powstała wskutek zobowiązania O.W. do zwrotu świadczenia pobranego świadczenia na rzecz jej brata.

W tym stanie Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonej nie jest zasadne, a przedmiotowa decyzja nie została wydana z naruszeniem art. 73 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 133 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270, dalej ustawa emerytalna). Sąd Okręgowy wywiódł, że zgodnie z art. 74 ust. 1 ustawy emerytalnej, wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna. Jeżeli zatem w okresie, na który przyznana jest renta rodzinna ujawnią się okoliczności powodujące konieczność zmiany warunków dotychczasowego podziału renty rodzinnej (np. ze względu na zmianę liczby osób

uprawnionych), organ rentowy musi wydać stosowną decyzję dokonując podziału renty - nie wcześniej niż od miesiąca ujawnienia tych okoliczności. Zatem - wbrew twierdzeniom wnioskodawczynie - utrata prawa do renty rodzinnej przez jednego z uprawnionych nie powoduje automatycznie nabycia przez pozostałych uprawnionych prawa do tego świadczenia za okres przypadający przed ujawnieniem okoliczności powodujących konieczność ponownego podziału renty, a decyzja organu rentowego nie ma tylko charakteru czynności technicznej. Sąd Okręgowy powołał się w tym względzie na wyrok Sądu Najwyższego z 2 marca 2010 r., II UK 235/09 (OSNP 20011 nr 17-18, poz. 235).

Sąd Apelacyjny zaaprobował ustalenia faktyczne i dokonaną ocenę prawną powstałego sporu, zwłaszcza że osoba, która nienależnie pobrała nieprzysługujące jej równe części renty rodzinnej jest zobowiązana do zwrotu całości nienależnie pobranych części świadczenia (art. 74 ust. 2 w zw. z art. 138 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej), bez możliwości wstecznego ustalenia nowej wysokości lub nowego podziału tego świadczenia na pozostałych uprawnionych, ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych za okresy przypadające przed miesiącem ujawnienia okoliczności uzasadniających ponowne ustalenie wysokości i ponowny podział renty rodzinnej. Oznacza to, że zobowiązanie do zwrotu całości nienależnie pobranych części renty rodzinnej przez osobę, która utraciła prawo do tego świadczenia, nie prowadzi do ponownego ustalenia wysokości lub podziału renty rodzinnej przysługującej pozostałym osobom uprawnionym do tego świadczenia za okresy, które przypadały przed miesiącem ujawnienia okoliczności powodujących konieczność dokonania ponownego ustalenia wysokości lub podziału renty rodzinnej.

Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutu odnośnie do treści art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej (błąd organu rentowego). Ubezpieczona o wypłatę wyrównania renty rodzinnej za sporny okres od dnia 1 kwietnia 2008 r. do 30 września 2010 r. zwróciła się do organu rentowego dopiero w dniu 2 lutego 2016 r. W tych okolicznościach wyrównanie świadczenia (a raczej wypłata renty rodzinnej do wysokości przysługującej jej w myśl art. 73 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej) możliwe byłoby tylko za okres najwcześniej od stycznia 2013 r. Wyrównania za sporny okres od dnia 1 kwietnia 2008 r. do 30 września 2010 r. wnioskodawczynie

mogłaby się skutecznie domagać, gdyby stosowny wniosek złożyła najpóźniej w kwietniu 2011 r. Już z tych powodów jej żądanie także w oparciu o wskazany w apelacji przepis art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej nie zasługiwał na uwzględnienie. Dlatego Sąd Apelacyjny orzekł w myśl art. 385 k.p.c.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wywiódł pełnomocnik ubezpieczonej, zaskarżając go w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został umotywowany występującym zagadnieniem prawnym, to jest dotyczącym zastosowania art. 74 ustawy emerytalnej w sytuacji, kiedy osobą zobowiązaną do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia nie była osoba uprawniona do renty rodzinnej oraz wykładni art. 133 ust. 1 pkt 2 tej ustawy, w sytuacji, kiedy osobą uprawnioną jest osoba małoletnia, a brak wypłaty całego świadczenia jest wynikiem błędu organu rentowego. W uzasadnieniu wniosku skarżący podniósł, że zagadnienia są niezwykle doniosłe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zasługuje na uwzględnienie. Badanie sprawy podczas przedsądu ma na celu weryfikację, czy skarga kasacyjna spełnia co najmniej jeden wymóg określony w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). W ten sposób wyznaczył pole badawcze przedsądu.

Istotne zagadnienie prawne wymaga od skarżącego wskazania za pomocą wywodu prawnego, na podstawie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Ocena wyżej wymienionych parametrów jednoznacznie wskazuje, że nie zostały spełnione

warunki brzegowe pozwalające przyjąć skargę kasacyjną do rozpoznania. Argumenty użyte we wniosku i jego uzasadnieniu w żaden sposób nie odpowiadają standardom dotyczącym istotnego zagadnienia prawnego. W tym obszarze nie chodzi tylko o możliwość sformułowania tez przeciwnych rozstrzygnięciu, lecz wydobyć nowych aspektów prawnych sporu o charakterze ogólnym i abstrakcyjnym. Z takim rozwiązaniem mamy do czynienia, gdy po pierwsze, przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie. Tymczasem uważna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku ujawnia, że w tej kwestii wypowiadał się już Sąd Najwyższy. Tego zaś dorobku skarżący nie kontestuje i nie wywodzi na tym tle kolejnych wątpliwości prawnych, przy czym muszą one wynikać z wyłączenia z tej części skargi kasacyjnej, która obecnie podlega badaniu. Tytułem przykładu należy wskazać wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2013 r., I UK 313/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 43), który dotyczył zwrotu świadczenia wypłacanego jako łączna renta rodzinna do rąk jednego z uprawnionych, który okazał się osobą niemającą tytułu do jej pobierania.

Po drugie, skarżący powinien sformułować problem prawny, określić przepisy prawa i wskazać argumenty, które prowadzą do rozbieżnych ocen i po czwarte przeprowadzić stosowny wywód prawny, zbieżny do pytania prawnego, o którym mowa w art. 390 k.p.c., tak by uchwycić istotę i wagę formułowanego problemu. Tego warunku także brak w stanowisku skarżącej. Wywód jest ogólny i *de facto* sprowadza się do prezentacji własnego osądu na sprawę. Dotyczy to obu aspektów powołanych jako zagadnienia prawne. W odniesieniu do błędu organu rentowego (który – co ustaliły sądy - nie miał miejsca w sprawie) judykatura Sądu Najwyższego wielokrotnie zajmowała stanowiska (zob. na przykład wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 lutego 2002 r., II UKN 116/01, OSNP 2003 nr 24, poz. 599; z dnia 4 czerwca 2012 r., I UK 18/12, OSNP 2013 nr 11-12, poz. 137; z dnia 5 listopada 2012 r., II UK 83/12, LEX nr 1619684), co również ucieka z pola widzenia przy próbie skonstruowania zagadnienia prawnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego klarowne jest, że dopiero łączne spełnienie powyższych warunków otwiera drogę do stwierdzenia, że w sprawie

występuje istotne zagadnienie prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571; z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Wobec powyższego Sąd Najwyższy orzekł w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c.